

Lootuse allikas

Rõõmusõnumi tundmaõppimine ja kuulutamine

Santa Sabina, Rooma. Oktoober 1996

Timothy Radcliff, O.P.

Kui püha Dominicus mööda Lõuna-Prantsusmaad rändas, oli tal isegi siis, kui ta elu ähvardas hädaoht, komme rõõmsalt laulda. "Ta näis alati rõõmsa ja õnnelikuna, välja arvatud siis, kui ta oli liigutatud kaastundest iga häda pärast, mis ligimest vaevas."¹ Ja see Dominicuse rõõm on lahutamatu meie kutsumusest olla Rõõmusõnumi kuulutajad. Me oleme kutsutud alati *kostma igaihele, kes teilt pärib aru lootuse kohta, mis teis on* (1 Pt 3: 15). Tänapäeva maailmas, mille kannatused, vägivald ja vaesus on risti lõõnud, on meie kutsumus tugevam ja vajalikum kui kunagi varem. Igas maailmas otsas on lootuse kriis. Kuidas saame tunda Dominicuse rõõmu, kui oleme oma aja inimesed ja jagame rahvastega kriise ning kultuuriga selle jõudu ja nõrkusi? Kuidas saame toita sügavat lootust, mis põhineb Jumala vääramatul töotusel, et Tema lastel on elu ja õnne? Veendumus, mida ma selles kirjas ordule läbi katsun, seisneb selles, et elu täis õppimist on üks viise, mida järgides me saame kasvada armastuses, *mis lepib kõigega, usub kõike, loodab kõike, talub kõike* (vrd 1 Kr 13: 7).

On saabunud aeg uuendada ordu ja õppimise vahelist armastust. Käes on selle algus. Üle kogu maailma on avatud uusi õppe- ja teoloogiliste mõtiskluste keskusi: Kiiemis, Ibadanis, Sao Paolos, Santo Domingos, Varssavis – kui nimetada vaid väheseid. Need ei tohiks pakkuda mitte ainult intellektuaalset haridust. Õppimine on tee pühadusele, mis avab üksteisele meie südamed ja meeled, ehitab üles kogukonda ja kujundab meid nii nagu neid, kes täis usaldust kuulutavad Jumalariigi saabumist.

Ingli kuulutus Maarjale

Õppimine on iseenesest lootuse akt, kuna ta väljendab meie usku, et seal on meie elu mõte ja meie inimeste kannatused. Ja see tähendus on meile nagu and, elu töötav Lootusesõna. Meie lunastusloos on hetk, mis võtab võimsalt kokku selle, mis tähendab võtta vastu rõõmusõnumi and – kuulutus Maarjale. See kohtumine, see vestlus on võimas sümbol sellest, mis tähendab olla õpilane. Ma kasutan seda, et juhtida meie mõtisklus sellele, kuidas õppimine on meie usu aluspõhjaks. Eelkõige on see tähelepanelikkuse hetk. Maarja kuulab rõõmusõnumit, mida talle kuulutatakse. See on kogu õppimise algus, tähelepanelikkus Lootusesõna vastu, mida on kuulutatud Pühakirjas. Nii suuliselt kui kirjalikult manitses vend Dominicus vendi lakkamatult uurima Vana ja Uut Testamenti."² Me õpime kuulama Seda, kes ütleb: *Hõiska, sigimatu, kes pole sünnitanud, rõkata rõõmust ja ilutse, kes pole olnud lapsevaevast!* (Js 54: 1). Kas

¹ Cecilia Miracula. *B Dominici IS Archivium Fratrum Praedicatorum XXXVII Rome 1967*, p. 5 ff.

² Process of Canonisation, nr. 29.

õppimine annab meile raske kuulamise distsipliini, et me kuuleks rõõmusõnumit?

Teiseks on see viljakuse hetk. Fra Angelico kujutatuna istub Maarja, raamat põlvedel, tähelepanelik, ootav, kuulav. Ja tema tähelepanelikkuse vili on see, et ta kannab last, kelle Sõna tegi lihaks. Kuulamine vabastab kogu tema loovuse, tema naiseliku viljakuse. Ja meie õppimine, tähelepanelikkus Jumala Sõna vastu, peab vabastama meie viljakuse allikad, panema meid kandma Kristust meie maailmas. Keset maailma, mis sageli näib olevat hukkamõistetud ja viljatu, toome ilmale Kristuse loovuse imes. Kui iganes Jumala Sõna on kuulda, ei räägi see mitte lihtsalt lootusest, vaid sellest lootusest, mis meie elus ja sõnades saab lihaks ja vereks. Congar armastas viidata Péguy kuulsatele sõnadele “Mitte Tõde, vaid Tõeline... See tähendab ajalooline Tõde oma konkreetse seisundiga tulevikus, ajas.” Meie õpingute kontroll on see, kas need panevad Kristuse uuesti sündima? Kas meie õpingud on tõelise loovuse, Lihakssaamise hetked? Õppekeskused peaksid olema nagu emaduse kaitsjad!

Kolmandaks, hetkedel, mil Jumala-rahvas näib olevat hüljatud ja lootusetu, annab Jumal oma rahvale tuleviku, tee Jumalariiki. Kuulutus Maarjale kujundab viisi, kuidas Jumala-rahvas saab mõista oma ajalugu. Sunnitööle ja meeleheitelise viimise asemel avab see tee Jumalariiki. Kas meie õpingud valmistavad ette teed Kristuse tulemisele? Kas need muudavad meie arusaamist inimkonna ajaloost nii, et me ei hakkaks seda mõistma mitte võitja, vaid väikese ja lüüasaanu seisukohast, keda Jumal pole unustanud ja keda Ta kaitseb?

Kuulama õppimine

Ja ingel tuli tema juurde ja ütles: *‘Ära karda, Maarja, sest sa oled leidnud armu Jumala juures!’ Tema oli aga vapustatud nende sõnade pärast ja imestas, mida see teretus võiks tähendada!* (Lk 1: 29-30).

Maarja kuulab ingli sõnu, meie päästmise rõõmusõnumit. See on kogu õppimise algus. Õppimine ei ole teada saamine, kuidas olla targem, vaid kuidas kuulata. Weil kirjutas isa Perrinile, et “tähelepanuvõime areng on õppimise tõeline eesmärk ja peaaegu ainuke huviobjekt”.³ Vastuvõtlikkus, kõrvade avamine, mis tähistab kogu õppimist, on lõpuks sügavalt seotud palvega. Mõlemad nõuavad meilt tühjust, nii et me ootaksime, mida Isand meile annab. Mõelge Fra Angelico pildile Dominicusest, kes istub risti jalamil ja loeb. Kas ta õpib või palvetab? Kas see on üldse asjakohane küsimus? Tõeline õppimine teeb meist kerjused. Me oleme jõudnud erutava avastuseni, et me ei tea, mida see tekst tähendab, et me oleme võhikud ja vaesed, ning nii me ootame, arukas vastuvõtlikkuses, mida antakse.

Lagrange’ile oli *École Biblique* pühakirjaõpingute keskus just sellepärast, et see oli palvemaja. Kogukonna elurütm oli liikumine kongi ja koori vahet. Ta kirjutas: “Ma armastan kuulata, kuidas diakon lugemispuldis keset viirukipilve evangeeliumi laulab: sõnad läbistavad mu hinge sügavamalt, kui neid artiklis uuesti kohtan.”⁴ Meie kloostrid peaksid mängima tähtsat osa ordu õppimiselus nagu rahuoasid ja tähelepaneliku mõtiskelu kohad. Õpingud meie kloostrites kuuluvad dominikaanide mungaelu asketismi hulka. Seda ei saa ainult vendade hooleks jätta. Iga nunn väärrib head intellektuaalset õpetust nagu oma orduelu

³ Simone Weil. *Attente de Dieu*, Paris 1950, p. 71.

⁴ Bernard Montagnes. *Le Père Lagrange*, Paris 1995, p. 57.

osa. Nunnade põhikiri ütleb: "Püha Dominicus soovitas esimestele nunnadele mõnda õppimisvormi reeglite õigeks järgimiseks. See mitte ainult ei toida kontemplatsiooni, vaid eemaldab ka takistused, mis tekivad teadmatuses, ja kujundab praktilisi otsuseid." [LMO 100 II].

Maarja kuulas lubadust, mida ingel talle ütles ja kandis Elu Sõna. See näib nii lihtne olevat. Mida rohkemat peaksime tegema kui avama end Pühakirjas öeldud Jumala Sõnale? Milleks on vajalikud nii paljud õpinguaastad, et vormida rõõmusõnumi jutlustajaid? Miks peame õppima filosoofiat, lugema pakse ja raskeid teoloogiaraamatuid, kui meil on Jumala enda Sõna? Kas pole kerge anda "aru meie sees olevast lootusest"? Jumal on armastus ja armastus on võitnud surma. Mida rohkemat on öelda? Ega me seda lihtsust oma keeruliste arutlustega ei reeda? Kuid Maarjale polnud see nii lihtne. See lugu algab tema mõttesegadusega. *Tema oli aga vapustatud nende sõnade pärast ja imestas, mida see teretus võiks tähendada.*

Kuulamine algab, kui me julgeme olla segaduses, häiritud. Ja lugu jätkub tema küsimusega sõnumitoojale: *Kuidas see võib juhtuda, kui ma ei ole mehega olnud?*

a)Usk õppimisse

Räägitakse, et Albert Suur istus kord oma kongis ja õppis. Kurat ilmus ta ette maskeerituna üheks vendadest ning püüdis teda veenda, et ilmalikke teadusi õppides raiskab ta ainult aega ja energiat. See on tema tervisele kahjulik. Albert tegi ristimärgi ja ilmutis kadus.⁵ Kahjuks ei ole vendi alati nii kerge veenda! Kõik distsipliinid nagu kirjandus, poeesia, ajalugu, filosoofia, psühholoogia, sotsioloogia, füüsika jne, mis püüavad meie maailmast aru saada, on vaid kõrvaltänavad meie jumalaotsingul. „Jumalat peab olema võimalik leida inimkogemuse kompleksuses.“⁶ Meie maailm kogu oma valu ja kannatusega on lõpuks selle „jumaliku armastuse vili, mis alguses kõiki ilusaid asju liigutas“.⁷ Lootus, mis teeb meid rõõmusõnumi-jutlustajateks ei ole ähmane optimism, südamlirik rõõmsameelsus, omaette vilistamine pimeduses. See on usk, et lõpuks võime avastada oma elus mingi mõtte, mõtte, mis ei ole peale surutud, vaid mis on siin olemas ja ootab avastamist.

Sellest järeldub, et õppimine peaks olema eelkõige nauding, puhas rõõm avastamisest, et asjadel on mõte – vaatamata sellele, et see näib vastupidine –, kas siis meie enda elus, ajaloos või pühakirjalõigis, millega oleme terve hommikupooliku maadelnud. Meie õppekeskused on rõõmukoolid, sest nad on rajatud usule, et maailma ja elu on võimalik pisut mõista. Ajalugu ei ole mõttetu ja lõputu „Jurassic Parki“ konflikt, kõige kohanemisvõimelisemate ellujäämine. Loodu, milles me elame ja mille osad me oleme, ei ole juhuse tulemus, vaid Kristuse töö: *sest Tema läbi on loodud kõik. ... Tema ise on enne kõike ja kõik püsib koos Temas* (Kl 1: 16 jj.). Tarkus tantsib Jumala trooni ees, et väljendada oma rõõmu seda maailma luues, ja kogu õppimise eesmärk on oma rõõmu jagada. Simone Weil kirjutas 1942. aasta aprillis prantsuse dominikaanile Perrinile: „Mõistust saab juhtida ainult soov. Et oleks soov, peab töös olema nauding ja rõõm. Õppimiserõõm on õppimise jaoks hädavajalik nagu hingamine jooksmise

---

⁵ Tomas of Chantrimpé.

⁶ Cornelius Ernst O.P. *Multiple Echo*. ed Fergus Kerr OP and Timothy Radcliffe O.P. London 1979, p.

1.

⁷ Dante. *Inferno*, Canto 1, 40.

jaoks.“⁸ Põhikiri räägib meie *propensio*’st (LCO 77) tõe, inimsüdame loomulikust kalduvusest. Õppimine peaks olema osa täiesti elus olemise rõõmust. Tõde on õhk, mida oleme loodud hingama. See on kaunis mõte, kuid tunnistame otse, et meie seast nii paljude kogemus on sellest väga kaugel! Sest mõnedele dominikaanidele, vendadele ja õdedele, ei ole õpiaastad olnud mitte lootuse, vaid meelegeite ajaks. Olen nii sageli näinud tudengeid maadlemas raamatutega, mis näivad kuivadena ja nende endi kogemustest kaugetena. Nad on igatsenud, et see kõik oleks möödunud ja nad võiksid jutlustada, töötades, et ei ava enam kunagi ühtegi teoloogiaraamatut, niipea kui on õpingutest pääsenud. Ja isegi halvem kui kuivus on mõne jaoks alandus edutult heebrea verbidega võideldes, suutmata kunagi aru saada ariiaanlaste ja apollinaaride vahelisest erinevusest ja saades lõpuks lüüa saksa filosoofia käest! Miks paljudele meie seast on õppimine nii raske? Osaliselt on see sellepärast, et me oleme märgistatud kultuurist, mis on kaotanud usu, et õppimine on väärtuslik tegevus ja mis kahtleb, et väitlused võivad viia tõeni, mida me igatseme. Kui meie sajandit märgistab nii suur vägivald, on see osaliselt kindlasti sellepärast, et see on kaotanud usu meie võimesse üheskoos tõeni jõuda. Vägivald on ainuke väljapääs kultuuris, mil pole enam usku tõe ühisesse otsimisse. Dachau, Hirošima, Ruanda, Bosnia – kõik need on sümbolid usu kokkuvarisemisest, et dialoogi läbi on võimalik ehitada ühist inimlikku kodu. See usu puudumine võib võtta kaks vormi: relativismi, mis on kaotanud lootuse üldse kunagi tõeni jõuda, ja fundamentalismi, mis kinnitab, et tõde on juba täiesti käes.

Relativismi lootusetuse palge ees tunneme meie rõõmu, et tõde saab tundma õppida ja tegelikult oleme ta kingiks saanud. Koos püha Paulusega võime öelda: *Sest mina olen Issandalt saanud, mida ma olen andnud teilegi* (1 Kr 11: 23). Õppimine on euaharistiline akt. Me avame käed, et saada traditsiooni ande, mis on rikkad teadmisest. Lääne kultuuri tähistab sügav kahtlus kõigi õpetuste suhtes, sest need on võrdsustatud ideoloogia ja kitsarinnalisusega. Ainuke kehtiv tõde on see, mida on enda jaoks avastatud või mis põhineb tunnetel. „Kui see tundub mulle õige, siis on see õige.“ Kuid õpetus peaks meid vabastama omaenda kogemuse kitsastest piiridest ja eelarvamustest ning avama laiad tõeavarused, mida keegi ei saa põhjalikult vallata. Mäletan, tudengina oli peadpööravalt vaimustav avastus, et Chalcedoni kirikukogu ei olnudki meie otsingute lõpp, mõistmaks Kristuse müsteeriumi, vaid uus algus, mis õhkis kõik tillukesed lihtsad lahendused, millesse olime püüdnud Ta pakkida. Doktriin ei tohi õpetusse kammitseda, vaid peab meid vabastama, et rännakut jätkata.

Kuid fundamentalismil on ka hävitav tõusulaine, mis tuleneb sügavast kartusest mõtlemise ees ja mis pakub „väärast lootust usust, milles pole ebaselgust“ [Oakland, nr 109]. Kirikus võtab fundamentalism mõnikord kuju, kus vastuvõetud sõnu korratakse mõtlematult, keeldutakse lõputus mõistmise otsingus osalemisest, ollakse sallimatud kõigi nende suhtes, kelle jaoks Traditsioon ei ole lihtsalt Ilmutus, vaid ka kutse müsteeriumile lähemale jõuda. Fundamentalism võib näida kaljusarnase ustavusena ortodokssusele, kuid see räägib vastu meie usu fundamendentaalsele printsibiile, mis seisneb selles, et kui me vaidleme ja arutleme, siis austame oma Loojat ja Lunastajat, kes andis meile mõistuse, millega mõelda ja Talle lähemale jõuda. Me ei saa kunagi olla head teoloogid, kui meil ei ole alandlikkust ja julgust kuulata nende argumente, kellega

---

⁸ Simone Weil, op. cit. p. 71.

me nõus pole, ja me peame võtma neid tõsiselt. Püha Thomas kirjutab: „Nagu keegi ei saa teha kohtuotsust, ilma et ta kuulaks üle mõlemad pooled, nii ka see, kes peab kuulama filosoofiat, oskab paremini otsutada, kui ta kuulab ära mõlema poole väited.“⁹ Me peame minetama selle kindluse, mis peletab ebamugavad tõesed, nägema argumendi mõlemat külge, esitama küsimusi, mis võivad meid hirmutada. Püha Thomas oli küsimuste-inimene, kes õppis võtma iga küsimust tõsiselt, kui rumalana see võis ka näida.

Meie õppekeskused on lootusekoolid. Kui me koguneme õppimiseks kokku, siis on meie kogukond „püha jutlustamine“. Maailmas, mis on kaotanud usu mõistuse väärtusesse, tunnistab see ühiste tõetsingute võimalikkusest. See võib olla ülikooli seminar, kus vaieldakse biomeditsiinilise eetika üle, või pastoraalagentide grupp, kes uurib Ladina-Ameerikas koos Piiblit. Siin õpime üksteist usaldama kui dialoogipartnerid, seikluskaaslased. Alandamisel ei saa õppimises olla kohta, kui me peame üksteist rändama julgustama. Keegi ei saa õpetada, kui ei mõisteta, millest tuleb teise paanika uut raamatut avades või uue mõttega võideldes. Seega ei ole õpetaja osa mitte selles, et täita õpilaste päid faktidega, vaid selles, et neid nende sügavas inimlikus tõe poole kallutatuses tugevamaks muuta ja neid otsingutel saata. Me peame õppima nägema oma silmadega ja seisma omil jalgel. Kui Lagrange *École Biblique*'is õpetas, tavatses ta õpilastele öelda: „Näete! Te ei ütle, et isa Lagrange ütles seda või teist, sest te olete ise näinud.“¹⁰ Eelkõige peaks õpetaja õpilasele andma julgust teha vigu, riskida eksida. Meister Eckart ütles, et „harva leitakse, et inimesed püüdnud millegi hea poole, kui nad esiteks ei ole mõningal määral eksiteele sattunud“. Ükski laps ei õpi ialgi käima enne, kui ta mitu korda näoli on lennanud. Hirmunud laps jääb alati istuli!

Lootuse allikas

b) Ebajumalate purustamine

Varajastel aegadel olid vendade õpingud peamiselt Piibli-õpingud, et valmistuda pastoraaltöök, eelkõige meelesparanduse sakramendiks jagamiseks. Ordu esimesed teoloogilised tööd olid pihikäsiraamatud. Kuid kui püha Thomas Santa Sabinas neid algajaid õpetas, mõistis ta, et meie jutlustamine on hingede pääsemiseks ainult siis kasulik, kui vennad saavad sügava teoloogilise ja filosoofilise hariduse. Selleks oli kaks põhjust. Esiteks, kõige lihtsamad küsimused nõuavad sageli kõige sügavamat mõtlemist: kas me oleme vabad? Kuidas me saame Jumalalt asju paluda? Teiseks sellepärast, et Piibli traditsiooni järgi ei seisa meie ja tõelise jumalateenimise vahel mitte niivõrd ateism kui ebajumalateenimine. Inimkonnal on kalduvus teha endale ebajumalaid ja neid siis teenida. Ebajumalakummardamise hülgamine nõuab meilt rasket teekonda meie elu- ja mõtlemisviisis. Lihtsalt istumisest ja Jumala Sõna kuulamisest ei piisa. Meil on vaja murda välja Jumala väärkujutluste haardest, mis meid vangistab ja meie silmad suleb.

Kogu elu vaimustas püha Thomast küsimus: kes on Jumal? Nagu ütleb Herbert McCabe O.P., seisneb tema pühadus faktis, et ta lasi end sel küsimusel võita. Aquino Thomase õpetuse kese on radikaalne teadmatus, sest me oleme

---

⁹ Metaph., III lec. 3.

¹⁰ Bernard Montagnes. *Le Père Lagrange*. Paris, 1995, p. 54.

Jumalaga ühendatud „kui kellegiga, kes on nii-öelda tundmatu“.¹¹ Me peame vabanema Jumala kujutisest kui väga võimsast ja nähtamatust isikust, kes manipuleerib meie elus sündmustega. Selline jumal oleks lõpuks türann ja inimkonna rivaal, kelle vastu me peaksime mässama. Selle asemel tuleb meil avastada Jumal kui meie olemise väljendamatult allikas, meie vabaduse süda. Me peame Jumala kaotama, kui meil tuleb Ta avastada, nagu ütles püha Augustinus, „endale lähedasemana kui ma ise seda olen“.¹²

Teoloogiat õpetades ei ole asi seega mitte informatsiooni edastamises, vaid õpilastega kaasas käimises, kui nad seisavad Jumala kaotuse ees, hästi tuntud ja armastatud isiku kadumise ees, selleks et Jumalat avastada kui kõige allikat, kes on meile ennast andnud oma Pojas. Siis võime tõepoolest öelda: *Õndsad on kurvad, sest neid lohutatakse*. McCabe kirjutab: „Meie studiumis on õpetamise eriline nauding hetke nägemises, mis igale õpilasele varem või hiljem kätte jõuab – võiks öelda, pöördumishetke, kui ta taipab, et... Jumal ei ole midagi vähemat kui kõigi minu vabade tegude allikas, ja selle põhjus, miks need on minu teod.“¹³

Meie õpingute intellektuaalse distsipliini lõppeesmärk on tuua meid selle pöördumishetke juurde, kus meie väärkujutlused Jumalast on purustatud, nii et me võime müsteeriumile lähemale jõuda. Kuid mõtlemisest ei ole küllalt. Dominikaani teoloogia algas, kui Dominicus tuli hobuse seljast maha ja hakkas vaeseks jutlustajaks. Thomase intellektuaalne vaesus Jumala müsteeriumi ees on lahutamatu sellest, et ta valis vaeste jutlustajate ordu. Teoloog peab olema kerjus, kes teab, kuidas Issandalt tasuta ande vastu võtta. Jumala Sõna kuulamine nõuab meilt, et me end vabastaksime meie aja väärideoloogiatest. Kes on meie ebajumalad? Kindlasti on nende hulgas Riigi ebajumaldamine, kelle altaritel on sel sajandil valatud miljonite süütute verd; turukummardamine ja rikkuse taotlus. Ma olen küllalt palju kirjutanud tarbimismüüdi ohtudest. Kogu maailm on võlutud mütoloogiast, et kõike saab osta ja müüa. Kõik on muudetud kaubaks, igal asjal on hind. Loodus, maa viljakus, metsade õrn ökoloogia – kõik on müügile pandud. Isegi me ise, Kõigekõrgema pojad ja tütreid, peavad olema müügil tööturul. Industriaalrevolutsioon põhjustas tervete kogukondade väljajuurimise, pagendades nad nende maadelt ja orjastades nad uutes linnades. See massimigratsioon jätkub tänagi. Kõige rabavam ja skandaalsem näide oli miljonite meie Aafrika vendade ja õdede orjastamine, muutes nad kasu ja ekspordi kaubaks. Nagu on kirja pandud Caleruega kapiitlil: „Mehi ja naised ei tohi kohelda nagu kaupa, samuti ei tohi nende elu ja tööd, nende kultuuritaset ega võimeid, mis peaksid ühiskonnas õitsele puhkema, lugeda võitmis- ja kaotusmängus müüdavate väärtuste hulka.“

Meie õppekeskused peaksid olema kohad, kus me oleme vabad sellest vähendavast maailmavaatest ja kus me õpime uuesti imestlema Jumala andide üle. Õppides ning asjadest ja üksteisest aru saada püüdes leiame endas taas võime loodu ime üle hämmastust tunda. Simon Tugwell O.P. kirjutab: „Kui me jõuame asjade põhjani, ulatume oma meeltega nende sisima olemuseni, siis leiame Jumala loomistöö saladusliku müsteeriumi... Tõeliselt midagi teada tähendab leida end peadpidi pistetuna imesse, mis ületab kaugelt palja

¹¹ ST 1A Q. 12, a. 8, AD 1. *Vt* Acts of Caleruega, ch. 32. See tekst kutsus kapiitlil esile ühe kõige kirglikumatest debattidest. Hea oli näha vendi teoloogia üle vaidlemas!

¹² *Confessions*, III, 6.

¹³ *God Matters*, London, 1987, p. 241.

uudishimu.“¹⁴ Tõde teeb tõepoolest vabaks. See intellektuaalne vabanemine käib käsikäes koos tõelise vaesuse vabadusega. Nagu Dominicus ja Thomas, peame saama kerjusteks, kes võtavad vastu Jumala ande. Vaesusetootus ja lähedus vaestele on õige dominikaani kontekst, milles me õpime.

Sellisest maailmapildist vabanemise võitluses aitab meid see, et oleme ordu, mis on tõeliselt maailmaordu. Paljudel kultuuridel ei ole nägemust reaalsusest, mis põhineb valitsemisel ja ülemvõimul. Meie Aafrika vennad ja õed võivad meid aidata teoloogia poole, mis on rajatud rohkem vastastikkusel ja harmoonial. Aasia religioonid saavad samuti meid aidata kontemplatiivsema teoloogia poole. Me peame olema kohal teistes kultuurides mitte üksnes nii, et viime sinna Evangeeliumi, vaid nii, et nemad aitavad meil mõista loodu müsteeriumi ja Jumalat, kes on kõigi heade asjade andja.

Kogukonna sünd

Ingel ütles talle: *Ära karda, Maarja, sest sa oled leidnud armu Jumala juures! Ja vaata, sa jääd lapseootele ja tood ilmale poja ja paned talle nimeks Jeesus (Lk 1: 30).*

Meie õpingute eesmärk ei ole ainult informatsiooni jagamine, vaid Kristuse meie maailma toomine. Meie õpingute mõõdupuu ei ole niivõrd see, kas see teeb meid hästi informeerituks, vaid see, kas see teeb meid viljakaks. Iga vastusündinu on üllatus, isegi ta vanematele. Nad ei saa ette teada, kelle nad siia maailma sünnitavad. Nii peaksid ka meie õpingud meid üllatusteks ette valmistama. Kristus tuleb igas põlvkonnas meie sekka viisil, mida me ei oleks iialgi saanud ette aimata ja mida me võime üksnes aegamööda tõeliselt ära tunda, nagu Kirikul võttis aega, et omaks võtta püha Thomase hämmastav teoloogia. Guatemala mägedes Cóbanis meie evangeliseerimise mõtiskluskeskuses AK'KUTAN püüavad vennad ja õed aidata ordul sündida pärismaalaste kultuuri rikkuses. Takamoris Fuji mäe taga püüab meie vend Oshida Kristust Jaapani maailma tuua, või siis meie vend Michael Shines Uus-Meremaal, kes on kakskümmend aastat pingutanud, et segada maoori vaimsuse viljakaid seemneid kristliku usuga. See võib toimuda kõikvõimalikke teid pidi, mis ei ole akadeemilised. Kroatias juhib üks meie vendadest rockansamblit, mille nimi on „Lootuse Sõnumitoojad“. Jaapanis olen ma näinud meie vendade Petit ja Carpentier imelisi maale. See võib olla ka kogukonna imepärane sünd Haiiti külas. Kuidas võib meie jutlustamine tuua Kristuse New Yorgi ja Londoni agulite nakromaani juurde? Kuidas võib Sõna saada lihaks tänapäeva sõnadega, kehastuda filosoofia ja psühholoogia keeles läbi meie palve ja õpingute? Selleks et igas kultuuris Jumala Sõna lihaks saaks, peab igal kontinendil ordu prioriteediks olema õppemajade rajamine, kõrge teoloogilise kvaliteedi tagamine.

Tahan väita, et õpielu ehitab üles kogukonna ja valmistab nii ette kodu Kristusele, et Ta elaks meie seas. Pole karmimat lootusetuse kogemust kui äärmise üksilduse, inimese iseendasse sulgumise kogemus. Kui meie ühiskonda nii sageli kiusab meeleheide, siis võib-olla sellepärast, et valitsev ettekujutus inimesest meie maailmas on üksik inimene, kes püüdleb omaenda soovide ja isikliku heaolu poole. Meie aja radikaalne individualism näib vabanemisena, kuid

---

¹⁴ *Reflections on the Beatitudes*, London, 1979, p. 100.

see võib heita meid üksildasse lootusetusse. Kogukond annab meile „lootusökoloogia“.¹⁵ Ainult koos saame julguse uuenenud maailma loota.

Õpetlane näib olevat üksildase musternäide, kes on üksi oma raamatute või arvutiekraaniga ja sildiga „Ärge segage“ ukstel. On tõsi, et õpingud nõuavad meilt sageli seda, et me oleme üksi ja maadleme abstraktsete probleemidega. Kuid nii teenime oma vendi ja õdesid. Selle üksildase töö vili on ehitada kogukonda, tehes kättesaadavaks Jumala Sõna müsteeriumid. Me õpime läbi õpingute kuuluma üksteisele ja sel viisil lootma.

a) Mõtlemisviisi ja südame muutmine

Isegi oma „mina“ ei saa täiesti üksikuks, eraldatud indiviidiks tunnistada. Sest loomisõpetus näitab, et meie Looja on meile lähedasem kui seda saab olla ükski olend, kuna Ta on meie olemise alati kohalolev allikas. Me ei saa olla üksi, sest üksi ei saa me isegi olemas olla!

Lääne kultuuris on eneseteadvuse kinnisidee. Kuid kuidas saan ma ennast tunda lahusolevana sellest, kes minu olemist ülal hoiab? Püha Katariina oli sügavalt kaasaegne, kutsudes oma vendi astuma „eneseteadvuse kambrisse“, kuid see eneseteadvus oli lahutamatu teadmisest Jumalast. „Me ei saa näha omaenda väarikust ega vigu, mis rikuvad meie hinge ilu, kui me ei vaata iseendale Jumala olemise, mida me peegeldame, rahulikus meres.“¹⁶ Isegi äärmise meeletehetuse hetked, hinge pimedada öö, kui me näime täiesti mahajäetuna, saab muuta kohtumishetkedeks: „Öö, mis ühendab armastatu oma armsamaga, öö, mis muudab armastatu tema armsama eluks.“¹⁷

Õppimine ei saa kunagi olla lihtsalt vaimutreening, see on inimsüdame ümbermuutmine. *Ja ma annan teile uue südame ja panen teie sisse uue vaimu. Ma kõrvaldan teie ihust kivise südame ja annan teile lihase südame* (Hs 36: 26). Ordu esimene üldkapiitel Bolognas ütles, et novitsse tuleb õpetada, „kuidas nad peaksid õpingutele kogu hingega pühendumata, nii et päeval ja ööl, kodus ja reisil peaksid nad lugema või millestki mõtisklema ja kogu väest peaksid nad püüdma seda meelde jätta“.¹⁸ Lugeses ajalehti ja raamatuid, vaadates filme ja telesaateid, laseme kogu aeg oma südant kujundada. Kõik see, mida me loeme ja näeme, kujundab meie südant. Kas me toidame seda heade asjadega? Kas me vormime seda vägivalla ja labasusega, andes endale kivise südame? Siena püha Katariina ütleb Thomase kohta, et „oma vaimusilmaga kontempleris ta minu Tõde nii õrnalt ja jõudis sealpool loomulikku oleva valguseni“.¹⁹ Seega õpetavad õpingud meile õrnust ning isegi Thomas oli suur teoloog sellepärast, et tal oli pehme süda. Vend Yves Congar kirjutas kord, et tema süvenev haigus ja halvatus tähendasid seda, et ta muutus oma vendadest üha sõltuvamaks. Nende abita ei saanud ta üldse midagi teha. Ta ütles: „Sellest ajast peale, kui jäin haigeks ja tunnen pidevat vajadust oma vendade teenete järele, olen eelkõige aru saanud ... et mida iganes me võime jutlustada ja öelda, kuitahes ülev see ka poleks, on väärtusetu, kui seda ei saada teenete ja armastuse praktika, reaalne, konkreetne tegevus. Arvan, et

¹⁵ Jonathan Sachs, *Faith in the Future*, London 1995, p. 5.

¹⁶ Letter 226, Catherine of Siena. *Passion for Truth, Compassion for Humanity*, ed. Mary O'Driscoll O.P., New York, 1993, p. 26.

¹⁷ St. Juan de la Cruz, *Canciones de Alma*, 5.

¹⁸ *Primitive Constitutions*, 1, 1.

¹⁹ Mary O'Driscoll O.P., *ibid.*, p. 127.

minu elus on mul sellest jäänud pisut puudu, olen olnud natuke liiga intellektuaalne.“²⁰

Kui Savonarola räägib Dominicuse Pühakirja-mõistmisest, ütleb ta, et see põhines *caritasel*, armastusel. Kuna see on Jumala-armastus, mis inspireeris Pühakirja, siis ainult armastav inimene võib sellest aru saada: „Ja teie, vennad, kes te tahate mõista Pühakirja ja kes te tahate jutlustada: õppige armastust ja see õpetab teid. Kui teil on armastus, siis saate sellest aru.“²¹

Õpingud muudavad inimsüdan distsipliini läbi. Need on „asketismi vorm omaenda püsivuse ja raskustega“ [LCO 83], mis kuulub pühaduses kasvamise juurde. Need annavad meile tugeva vaikuses oma tuppä jäämise distsipliini, pingutades aru saada, sellal kui igatseme põgeneda. Üks ordu uuendustest oli oma kongi üksilduse pakkumine neile, kes on õpingutele eriti andunud, kuid see on üksindus, mis võib olla askeetus. Kui me tekstiga maadeldes üksi oleme, siis mõtleme tuhandele tõsisele põhjusele, miks võiksime pausi teha ja kellegagi rääkima minna. Me veename end kergelt, et meie kohustus on seda teha ja et õppimise jätkamine on meie kutsumuse ja kristliku kohuse reetmine! Kuid kui me sellele üksindusele ja vaikusse vastu ei peaks, ei oleks meil midagi väärtuslikku anda. Kui „Kirjas vend Johnile“ räägitakse meile, et „armasta oma kongi seda pidevalt kasutades, kui sa tahad, et sind lastaks veinikeldrisse“²², oli see ilmselgelt kolmeteistkümne sajandi noviitsi ettekujutus Paradiisist! Suur õppimine on tõepoolest ja paratamatult tüütu. Õppida lugema heebrea või kreeka keelt on raske ja igav töö. Me imestame sageli, kas asi on seda väärt. Võib ainult loota, et see töö kannab vilja viisil, mida me praegu ei oska ette kujutada.

b) Õpingud ja kogukonna ehitamine ordus

Õpingud ei peaks mitte ainult avama meie südamed teistele, vaid juhatama meid sisse kogukonda. Õppida tähendab laskuda vestlusse vendade ja õdede ja teiste inimestega tõetsingutel, mis meid vabaks teevad. Albert Suur kirjutas ühisest tõetsingute naudingust: *In dulcedine societatis quarere veritatem*.²³

Õpetlased mõtisklevad tihti meie ühiskonna väärtuste üle. Suur osa akadeemilisest elust põhineb tootmisel ja võistlusel, nagu me valmistaksime autosid ega otsiks tarkust. Ülikoolid võivad olla nagu vabrikud. Tootmisliini peab voolama massiliselt artikleid ning rivaalid ja vaenlased tuleb kõrvaldada. Ometi ei saa me kunagi öelda Jumala kohta ühtegi valgustavat sõna, kui me ei esita erinevat teoloogiat, ilma võistuseta ja aupaklikult. Teoloogiat ei saa teha üksi. Mitte ainult sellepärast, et keegi ei ole tänapäeval võimeline valdama kõiki distsipliine, vaid sellepärast, et Jumala Sõnast arusaamine on lahutamatu kogukonna ehitamisest. Vatikani II Kirikukogu ettevalmistamine oli suures osas vendade kogukonna töö Le Saulchoir's, eriti Congari, Chenu ja Ferret oma, kes töötasid koos ja jagasid oma arusaamasid.

On lugu sellest, et kui Thomas sõi kord koos Prantsuse kuningaga, põrutas ta lauale ja hüüdis: „See panigi manilased vaikima!“ Võib oletada, et ta ei

²⁰ *Allocution de fr. Congar, en remerciement à la Remise du prix de l'Unité chrétienne, 24 Novembre 1984. Dalle Prediche di fra' Gerolamo Savonarola, Ed L. Ferretti, in Memorie Dominicane XXVII 1910.*

²¹ *Dalle Prediche di fra' Gerolamo Savonarola, Ed L. Ferretti, in Memorie Dominicane XXVII 1910.*

²² *De Modo Studendi.*

²³ *In Libr. VIII Politicorum.*

pööranud palju tähelepanu teistele külalistele, kuid samuti näitab see, et teoloogia võib olla võitlus. Me ei saa kunagi ehitada kogukonda, kui me ei julge üksteisega vaielda. Ma pean rõhutama, nagu nii sageli, kui tähtis on debatt, argument, püüdmine mõista. Kuid vastasega võideldakse nagu Jaakob maadles inglisa – et paluda õnnistust. Vastasega väideldakse, sest tahetakse vastu võtta, mida ta võib sulle anda. Maadeldakse nii, et tõde saaks võita. Teise vastupidises veenmiseks on vaja teatud alandlikkust. Teistel on alati midagi meile õpetada ja me võitleme nendega, et saada andi.

Üks minu Pariisi-aastate võimsamaid mälestusi oli vend Marie Dominique Chenu, õpetaja, kel oli alati suur himu õppida igauhelt, keda ta kohtas, isegi võhikust inglise dominikaanilt! Sageli tuli ta õhtul hilja kohtumistelt piiskoppide, tudengite, ametiühingutegelaste või kunstnikega, õnnelikuna sulle rääkides, mida ta oli õppinud, ja sinult küsides, mida sina sel päeval õppinud olid. Tõeline õpetaja on alati alandlik. Saxony Jordan ütles, et Dominicus sai kõigest aru *humili cordis inteligencia*,²⁴ läbi alandliku südametarkuse. Lihane süda on alandlik, kuid kivine süda on ligipääsmatu. Teoloogia ei ole mitte üksnes see, mida tehakse õppekeskustes. See on valgustuse, uue taipamise hetk, mil Jumala Sõna kohtub meie tavalise igapäevase kogemusega püüda olla inimlik, see on patu ja ebaõnnestumiste hetk, kogukonna ehitamise ja maailma õiglaseks muutmise püüde hetk. Kogu õpetlaste – piibliekspertite, patristikute, filosoofide ja psühholoogide maailm on abiks, et vestlus oleks viljakas ja tõepärane. See on hea teoloogia, kui näiteks pühakirjaõpetlane aitab pastoraaltööd tegevat venda mõista oma kogemust ja kui pastoraalse kogemusega vend aitab õpetlasel mõista Jumala Sõna. Meie teoloogilise traditsiooni kosumine ei nõua mitte ainult seda, et me õpetame vendi erinevates distsipliinides rohkem, vaid et me teeme koos teoloogiat. Kui me ei ehita oma provintse üles teoloogiliste kogukondadena, muutuvad meie õpingud viljatuks ja meie pastoraaltöö pealiskaudseks. Suur osa Thomase tööst vastas vendade küsimustele, isegi ordumeistri küllalt rumalatele küsimustele!

Kus me teeme teoloogiat? Meil on vaja suuri teoloogiafakulteete ja raamatukogusid. Kuid samuti on meil vaja keskusi, kus tehakse teoloogiat teises kontekstis, koos nendega, kes võitlevad õigluse eest, dialoogis teiste religioonidega, vaesteagulites ja haiglates. Eriti praegusel hetkel Kiriku elus hõlmab tõeline õppimine ühtsuse loomist meeste ja naiste vahel. Teoloogia, mis kasvab välja ainult meeste kogemusest, lonkaks üht jalga, hingaks ühe kopsuga. Sellepärast vajamegi teoloogia tegemist koos dominikaanide perekonnaga, kuulates üksteise arusaamu, tehes teoloogiat, mis on tõeliselt inimlik. Nagu Jumal ütles Siena püha Katariinale: „Ma oleksin võinud väga hästi teha inimesed selliseks, et neil kõigil oleks kõik, kuid ma eelistasin erinevatele inimestele anda erinevaid ande, nii et nad kõik üksteist vajaksid.“²⁵

Kõik inimeste kogukonnad on haavatavad, lagunemisele kalduvad, vajades pidevalt uut jõudu ja parandamist. Üks moodus, kuidas me koos kogukonda ehitame ja taasehitame, on läbi sõnade, mida me üksteisele ütleme. Jumala Sõna teenijatena peaksime sügavalt teadlikud olema sõnade võimust, võimust ravida või haiget teha, ehitada või lõhkuda. Jumal lausus sõna, ja maailm

---

²⁴ *Libellus* 7.

²⁵ *Dialogue* 7.

sai, ja nüüd ütleb Jumal Sõna, mis on Ta Poeg, ja me oleme lunastatud. Meie sõnad jagavad seda võimu. Ja kogu hariduse ja õppimise kese peab olema sügav austus keele vastu, tundlikkus sõnade suhtes, mida me oma vendadele ja õdedele ütleme. Me võime oma sõnadega pakkuda ülestõusmist või ristilöömist, ja sõnu, mida me ütleme, peetakse sageli meeles, hoitakse vendade südames, et nende üle mõtiskleda, et nende juurde aastaid tagasi pöörduda, on need siis head või halvad. Sõna võib tappa.

Meie õpingud peaksid meis kasvatama vastutust, vastutust sõnade eest, mida me kasutame. Vastutust selles mõttes, et see, mida me ütleme, vastab tõele, on kooskõlas tegelikkusega. Kuid meil on ka vastutus sõnade eest, mis ehitavad üles kogukonda, mis toidavad teisi, mis ravivad haavu ja annavad elu. Püha Paulus kirjutab vanglast filiplastele: *Viimaks veel, vennad, mis iganes on tõene, mis auväärne, mis õige, mis puhas, mis armastusväärne, mis ülendav, ja kui miski on vooruslik ja kui miski on kiidetav, seda arvestage!* (4: 8).

c) Õpingud ja õiglase maailma ehitamine

Maailm on näinud üheainsa majandussüsteemi triumfi. Teistsugust ette kujutada on muutunud raskeks. Meie põlvkonna kiusatus võib olla alistuda kaasaja kannatustele ja loobuda janunemast uuendatud maailma järele. Kuid meie, jutlustajad, peame olema lootuse valvurid. Meile on töötatud Jumala laste vabadust ja Jumal on sellele Sõnale ustav. San Sistos on pilt õppivast Dominicusest koeraga jalge ees, kes hoiab küünalt. Tagaplaanil ajab üks teine dominikaan koera kepiga taga. Pealkiri ütleb, et Dominicus ei astunud kuradile vastu mitte vägivald, vaid õppimisega! Õpingud valmistavad meid ette rääkima vabastavaid sõnu. Need teevad seda meile kaastunnet õpetades, näidates meile, et Jumal on kohal isegi keset kannatust ja just seal peame oma teoloogiat rakendama. See annab meile intellektuaalse distsipliini, mis avab meie kõrvad, et kuulda Jumalat meid vabadusse kutsumas.

Felicissimo Martinez O.P. kirjeldas kord dominikaani vaimsust kui „avasilmset“. Ja Caleruega üldkapiitlil kommenteeris Chris McVey: „Dominicus oli pisarateni liigutatud ja tegutsema tõugatud Palencia näljast, Toulouse'i kõrtsmikust, mõne Fanjeaux' naise olukorrast. Kuid sellest ei piisa, et selgitada tema pisaraid. Need voolasid avatud silmade vaimsuse distsipliinist, mis ei jätnud vahele ühtegi asja. Tõde on ordu moto, mitte selle kaitsmine (nagu sageli on aru saadud), vaid pigem selle taipamine. Ja silmade lahti hoidmine, nii et ei läheks kaotsi ükski asi, mis võib silmad kipitama panna. „Meie õpingud peaksid olema tõearmastuse distsipliin, mis avab silmad. Nagu ütleb püha Paulus: *Vaadake silmanähtavat!* (2 Kr 10: 7).

On valus vaadata, mis meie ees on. Kergem on omada kivist südant. Küllalt sageli olen olnud kohtades, mida olen tahtnud unustada: haiglapalatiid Ruandas, kus on noored inimesed amputeeritud jäsemetega, kerjused Kalkutta tänavatel. Kuidas võib taluda nii suure hulga viletsuse nägemist? Ometi peame kuuletuma Pauluse käsule vaadata silmnähtavat ja nägema piinatud maailma. Raamatud, mida loeme, peavad meie südamed lahti kangutama. Franz Kafka kirjutas: „Arvan, et peaksime lugema ainult selliseid raamatuid, mis meid haavavad ja torkavad... me vajame raamatuid, mis mõjuvad meile nagu suur õnnetus, mis meid sügavalt kurvastab, nagu kellegi surm, keda me armastame rohkem kui iseennast, nagu pagendus kaugetesse metsadesse, kus pole ühtegi inimest, nagu

enesetapp. Raamat peab olema nagu kirves, millega raiuda lahti meie sisemuse külmunud meri.“²⁶

Siiski pole küllalt sellest, et lihtsalt näha neid inimliku kannatuse paiku ja viibida turistina maailma ristilöömise juures. Neis paigus tuleb teha teoloogiat. Neis Kolgata paigus saab kohtuda Jumalaga ja avastada uus lootusesõna. Mõelda kui palju suurt teoloogiat on kirjutatud vanglas, alates püha Pauluse kirjadest filiplastele ja püha Risti-Johannese poeemidest kuni Dietrich Bonhoefferi kirjadeni natsistlikus koonduslaagris. „Me oleme,“ ütles püha Risti-Johannes, „nagu delfiinid, kes sukelduvad musta meresügavusse, et kerkida valgusest säravale pinnale.“ Goma pagulaslaager või vähihaigete palati voodi – need on kohad, kus võib avastada lootust toova teoloogia. Jumalat ei kohta mitte ainult äärmises ahastuses. Vincent de Couesnongle²⁷ kirjutas: „Lootust ei saa olla ilma värske õhuta või hapnikuta või uue nägemuseta. Lootust ei saa olla umbses atmosfääris.“²⁸ Meie omad on olnud algusest peale linna ja turuplatsi teoloogid. Püha Dominicus saatis oma vennad linnadesse, uute mõtete paikadesse, majandusorganisatsioonide ja demokraatia uute eksperimentide kohtadesse, kuid ka sinna, kuhu kogunesid uued vaesed. Kas me söandame lasta end häirida kaasaja linna probleemidest? Milline on lootusesõna, mida jagada noortele, kes on kogu oma ülejäänud elu töötud? Kuidas saab Jumalat avastada vallasema või hirmunud immigrandi kannatustes? Ka need on teoloogilise mõtiskluse kohad. Mida on meil öelda maailmale, mis on saastamisest viljatuks jäänud? Kas me laseme endale esitada küsimusi noortel ja astuda moraaliküsimuste miiniväljadele nagu seda on seksuaaleetika, või eelistame olla varjul? Me peame julgema näha seda, mis on meie silme ees; me peame uskuma, et seal on teoloogia koht, kus Jumal näib kõige kaugemal olevat ja inimesi kiusab lootusetus. Ometi peame dominikaanidena kindlasti esitama kolmanda nõude. Meie lootusesõnadel on ainult siis võim, kuid nad on juurdunud Jumala Sõna tõsistes õpingutes ja kaasaja ühiskonna analüüsis. 1511. aastal jutlustas Montesino oma kuulsa indiaanlaste rõhumise vastase jutluse ja küsis: „Kas nemad ei ole inimesed? Kas neil ei ole mõistuslik hing? Kas te pole kohustatud neid armastama, nagu te armastate iseennast? Kas te ei saa sellest aru? Kas te ei taipa seda?“ Montesino kutsus oma kaasaegseid silmi avama ja nägema maailma teisiti. Selguse jaoks ei piisa kaastundest. On vaja kõvasti õppida, et näha läbi konkistadooride väärmitoloogiast ja see oli Las Casase prohvetliku seisukoha allikas.

Chenu kommenteeris: „Äärmiselt tähtis on juhtida tähelepanu selle rahvusvahelise seaduse (ajal, mil väljaspool püha Rooma impeeriumi piire on sündinud rahvused) esimese suure õpetaja teoreetilise doktriini ja Las Casase evangelismi kokkupõrkele. Teoloog katab Vittorias prohvetit.“²⁹ Ei piisa sellest, kui olla pahane selle maailma ebaõigluse peale. Meie sõnadel on ainult siis võimu, kui nad on juurdunud ebaõigluse põhjuste tõsisel majanduslikus ja poliitilises analüüsis. Püha Antonius maadles uue majanduskorra probleemidega renessansiaegses Firenzes, nagu Lebret analüüsis uue majanduse probleeme

²⁶ Letter to Oskar Pollak, 27 January 1904.

²⁷ Ordumeister 1974-1983; srn. juulis 1992.

²⁸ *Le Courage du Futur*, ch. 8.

²⁹ M. D. Chenu. *Prophètes et Théologiens dans l'Eglise, Parole de Dieu*, in *La Parole de Dieu II*, Paris, 1964, p. 211.

sellel sajandil. Kui me peame kergete klišeede kiusatusele vastu panema, siis vajame neid vendi ja õdesid, kes on õpetatud teaduse, poliitika ja majanduse analüüsi vallas.

Õiglase ühiskonna ehitamine ei nõua rikkuse õiglast jagamist. Meil on vaja ehitada ühiskond, kus me kõik saame inimestena õitseda. Tarbimise triumfi läbi on meie maailm kahandatud kultuurikõrbeks. Inimeste sellise valitseva arusaama kultuuriline vaesus laastab kogu maailma ja *kui nägemus puudub, muutub rahvas ohjeldamatuks* (Õp 29: 18).³⁰ Nälg pole mitte ainult toidu, vaid ka tähenduse järele. Nagu ütles Oaklandi kapiitel, „on tõe rääkimine õigluse tegu“. Püha Basileios Suur ütleb, et kui meil on ülearu riideid, kuuluvad need vaestele. Üks rikkustest, mis meil on ja mida meie õppekeskused peaksid alles hoidma ja jagama, on poesia, meie inimeste lood, muusika ja traditsiooniline tarkus. Kõik see on rikkus, millega ehitada üles inimlik maailm.

Prohvetiks olemine ei ole vabandus, et mitte Pühakirja uurida. Me mõtiskleme Jumala Sõna üle, püüdes pigem teada saada Tema tahet kui avastada tõendeid, et Jumal on meie poolel. Pühakirja on kerge kasutada lähedate loosungite allikana, kuid Jumala Sõna uurimine on sügavama vabanemise püüdlus kui me iial ette kujutada oskame. Läbi õppimise distsipliini püüame tabada hääle kaja, mis kutsub meid väljendamatule vabadusele, Jumala enda vabadusele. Kui Lagrange seisis silmitsi kaasaja ajaloolise krititsisimi püstitatud probleemidega, tsiteeris ta püha Hieronymose sõnu: *Sciens et prudens, manum misi in ignem*³¹ (Teadlikult ja ettevaatlikult panen oma käe tulle). Teades, et see võib valu ja kannatust põhjustada, pistis ta käe tulle. Lagrange'i panus tema aja uutele intellektuaalsetele distsipliinidele oli tõeline märk sellest, et Jumala Sõna näitab kindlalt end tõeliselt vabastava sõnana ja et meil pole vaja karta mööda kahtluste ja küsimuste teed käia. Ta allutas Jumala Sõna täpsele analüüsile, sest ta uskus, et see näitab ennast sõnana, mida kunagi ei saa ületada. Kas me tihkame jagada tema julgust? Kas me julgeme pista kätt tulle või eelistame mitte end segada lasta?

Tuleviku kingitus

Tema saab suureks ja teda hüütakse Kõigekõrgema Pojaks ja Issand Jumal annab Talle Tema isa Taaveti trooni. Ja Ta valitseb kuningana Jaakobi soo üle igavesti ning Tema valitsusele ei tule lõppu. Aga Maarja küsis inglilt: „Kuidas see võib juhtuda, kui ma ei ole mehega olnud?“ (Lk 1: 32-34).

Kuidas see võib juhtuda? Kuidas saab neitsi last ilmale tuua? Kuidas saab naine Rooma impeeriumi väikesest tähtsusetust kolooniast ilmale tuua maailma Päästja? Kes oleks võinud arvata, et selle rahva ajaloos on sellise tuleviku seeme? Kaks tuhat aastat tagasi tundus, et Taaveti sugupuu on lõppenud, kuid ootamatult anti talle poeg, kes ta troonile istus.

Suur osa meie õpingutest puudutavad minevikku. Me õpime Iisraeli rahva ajalugu, Piibli arengut, Kiriku ja ordu ajalugu ja isegi filosoofiat. Me saame teada mineviku kohta. Õppimise kese on mälu omandamine. Ometi ei ole see nii, et me teame palju fakte. Me uurime minevikku, et avastada kujutlematu tuleviku seemneid. Just nagu neitsi või viljatu naine jääb lapseootele, nii leiame ka meie näiliselt viljatu maailma viljastatuna võimalusest, millest me kunagi unistanud polnud – Jumalariigist.

³⁰ cf the Jamaican National Anthem.

³¹ Ibid.

„Ajalugu vabastab rohkem kui ükski teine distsipliin vaimu valitseva arvamuse türanniast.“³² Ajalugu näitab meile, et asjad ei pea olema nii, nagu nad on, ja et ajalugu võib meie ees avada ootamatu tuleviku. Me avastame, Congari sõnutsi, et ei ole mitte ainult üht traditsiooni, vaid palju traditsioone, mis toovad esile rikkused, millest me pole kunagi unistanud. Vatikani II Kirikukogu oli uue alguse hetk, sest see rääkis uuesti minevikust. Meid toodi tagasi reformatsiooni-eelse jagunemise aega, tagasi keskaja-eelsesse aega avastama Kiriku tähendust enne Ida ja Lääne lahutamist. See oli mälu, mis tegi meid vabaks uutele asjadele.

Ajalugu juhatab meid laiemasse seltskonda kui seda on nende oma, kes täna elavad. Me leiame end pühakute ja oma esivanemate seltsist. Ka neil on õigus meie arutlustes kaasa rääkida. Me kontrollime oma arusaamu nende tarkuse põhjal ja nemad annavad meile laiemat nägemist kui me võime leida oma aja kitsasest piiridest.

Ajaloo ümberjutustamine ei vabasta meid mitte ainult valitsevast arvamusel, vaid ka *praeguse ajastu valitsejast* (1 Kr 2: 8). Ajalugu räägitakse tavaliselt võitja, tugeva, nende seisukohalt, kes rajavad impeeriume, ja ajalugu, mida nemad räägivad, kinnitab neid nende võimuse. Me peame õppima jutustama ajalugu teisest vaatenurgast lähtudes, väikeste ja unustatute poolelt, ja see on lugu, mis meid vabaks teeb. Seepärast ongi mäletamine religioosne akt, juudi ja kristliku traditsiooni igipõline religioosne akt. Kui me Jumala poole palvetamiseks kokku tuleme, *meenutame Tema tehtud imetegusid* (vrd Ps 105: 5). Lõpuks oleme toodud tagasi väikese ja näiliselt tähtsusetu rahva, Iisraeli rahva mälu juurde. Me ei räägi lugu mitte suurte impeeriumide, egiptlaste või assüurlaste, pärslaste, kreeklaste või roomlaste seisukohast, vaid tillukese rahva seisukohast, kes vaevalt oli sisse kantud suurte ja vägevate raamatutesse, kuid kelle ajalugu ometi kandis endas Kõigekõrgema Poja sündi. Ja ajalugu, milles me ennast avastame, on lõpuks neitsi oma, kes kuuleb ingli sõnumit, ja inimese oma, kes naelutati ristile ristidemerel, inimese, kelle lugu oli läbikukkumislugu. See on lugu, mida me meenutame igal Euharistial. Selles loos me saame teada, kuidas rääkida inimkonna ajalugu, ja see on ajalugu, mis ei lõpe ristil.

Kas me sõandame rääkida Kiriku ajaloo ja isegi ordu ajaloo sellise julgusega? Kas me julgeme rääkida Kiriku ajaloo, mis on vabastatud kogu võidukusest ja uhkusest ning mis tunnistab lahknemist ja patu hetki? Kindlasti on rõõmusõnum, meie lootuse põhi see, et Jumal on võtnud just sellised ekslikud, tülitsevad inimesed oma rahvaks. Nii sageli, kui me õpime dominiiklaste ajalugu, räägitakse meile kuulsusrikkast minevikust. Kas me julgeme rääkida läbikukkumistest, konfliktidest? Ordu eelmine arhivaar Emilio Panella O.P. kirjutas uurimuse³³ selle kohta, millest kroonikad ei räägi, mida nad on vahele jätnud. Selline lugu annab lõpuks meile rohkem lootust ja usku, sest see näitab, et Jumal tegutseb alati *saviastjates, et võrratult suur vägi oleks Jumala oma ja ei midagi meist* (2 Kr 4: 7). Ta võib meie läbi isegi midagi saavutada. Mexico üldkapiitlil sõandasime meenutada meie Ameerikasse saabumise viiesajandat aastapäeva. Me ei meenutanud mitte ainult meie vendade Las Casase ja Montesino suuri tegusid, vaid ka teiste vaikimist ja läbikukkumist. Kuid nad kõik on meie vennad. Eelkõige meenutasime neid, kes pandi vaikima või määrati kaduma. Me meenutasime, et loota õiglasemat maailma.

³² Owen Chadwick. *Origins*, 1985, p. 85.

³³ *Quelle che la Cronica Conventuale non dice*, Memorie Dominicane, 18, 198,7, 227-235.

Need on mälestused, mida on raske kanda: Dachau ja Auschwitz, Hirošima ja Dresdeni pommitamine. Need on nii hirmsad teod, et me meelsamini unustaks need. Millist ajalugu peaks rääkima, mis taluks kõiki neid kannatusi? Ja ometi ütleb surnute mälestusmärk Auschwitzis: „Oo maa, ära kata kinni nende verd!“ Võib-olla me julgeme meenutada ja minevikust tõtt rääkida ainult siis, kui me meenutame seda, kes oma surma embas, kes andis end reeturite kätte, kes tegi oma kannatusest anni ja ühtsuse. Selles mälestuses julgeme me loota. Me võime teada, et „ajalugu ei ole lõpuks timuka kätes. Surnuid võib nimetada, minevikku peab tundma. Selles nimetamises ja teadmises peab kohtama Jumalat ja Jumalas on meie jaoks erineva maailma, erineva võimukäsituse võimalus, hääli tummadele.“³⁴ *Sest vaest ei unustata jäädavalt, viletsate lootus ei hukku igaveseks* (Ps 9: 19).

Püha Dominicus jalutas lauldes mööda maad, mitte sellepärast, et ta oli julge, ja mitte sellepärast, et ta oli loomult röömsameelne. Õpiaastad olid talle andnud südame, mis oli vormitud lootma. Õppigem, et jagada tema röömu.

Ajalugu ütleb: „Ära looda millelegi siinpool hauda.
Kuid kord elus võib tulla igatsetud õigluse tõusulaine
ning lootus ja ajalugu riimuvad.
Niisiis looda suurt meremuutust kättemaksu kaugel kaldal.
Usu, et teine kallas on siit kättesaadav.“³⁵

---

³⁴ Rowan Williams, *Open Judgement*, London 1994, p 242.

³⁵ Seamus Heaney. *The Cure at Troy*: version of Sophocleses' *Philocpetes*, London, 1990.